

א"ל שלשי חשוון

הרב שטר יחזק

הערה והערה

ה' כ"ב

ד' וטפוף טסיו
 לכות ארוכה כל
 י"ה שמראה לפה על
 ה' הצמחה והוא נוי
 ונטיעות היו, לפיכך מספר גנומין: וטפוף. כמו על דאטפת אטפוף (לכות פ"ב מ"ו): תעכסנה. כמו (משלי ז)
 כס הל מוסר חויל והוא חרם של נחש, וקרי ליה עכס על שם שאינו מטילו אלא ע"י עכס:

עין איה

ומהלכות בשוקי ירושלים, וכיון שמגיעות אצל
 בחורי ישראל בועטות בקרקע ומתירות עליהן,
 ומכניסות יצה"ר בהם כארס בכעוס. כשהחיים
 מתרוקנים מכל מגמה רוחנית, הולכים הם
 ומתדלדלים, אין להם שום יסוד למנוחתם ואינם
 תופסים מכל מחזותיהם הרבים כ"א את השכרון של
 התאווה הגסה, שהוא מרעיל את הנשמה. והתכונה
 הרעה הזאת כשמתגברת, מתחזקת באדם לחפץ טבעי
 להנסך ג"כ מרות שכרונו על כל האחרים העלולים
 לכך. זאת היא הדיוטא היותר שפלה של שפלות
 החיים, כשהם פוחתים והולכים לרגלי הגאווה
 המבזבזת את פנימיותם, שהריח הטוב - המוכשר
 לצדן את החיים ולבשמשם, בהכשר למושגים טהורים
 ורצינות נפלים וקדושים המרהיבים את הלב,
 והנשמה מתרוממת על ידם בקדושה והכשר חכמה -
 הוא יורד עד השימוש השפל של השתכרות בזוויה,
 עד שהכח הנרטי להיטיב גם הוא מתרעל ומתקלקל.
 והשכרון הזה כשהוא מתגבר, עיקר כונתו הוא רק
 לקלקל ולבלבל את ישר החיים, בכעס של ארס נחש
 זרע, המכריח להכעיס להשחית ולחבל. וזה בא מתוך
 זעף פנימי, העולה מתוך הריקניות שבלב, מצד
 אפיסת התוכן הפנימי של החיים, כיון שסרה מהן
 הקדושה העליונה המעצנת אותם בעונג חי העולמים.
 ומהומת החיים, המלאה בסידור פראי את כל הקומה
 כולה שנהפכה למוקד שאול, יורדת ומקפת את כל
 רשעתה ברגלים, אברי התנועה, מסבבי התרחבות
 החיים החברותיים, שבהם מתגלה כל הכרעת הרע
 של ארס השיקוף, של זוהמת החיים, עד שמחפשט
 ע"י פעולתם להרע ג"כ על המושפעים, להכניס בהם
 יצה"ר כארס בכעוס. הטומאה אינה יודעת מכל
 טהרת לב של אהבה ונעם, אע"פ שנופת תיטופנה
 שפתותיה, כ"א פנימיות הוייתה היא איבה וכעס
 נורא, לאבד את החיים ואת כל ערכם. והנעם
 המרומה הוא רק לשימוש של מצודה, להגדיל

ורוקנות פנימית ולידי שפלות נוראה, לבקש את כל
 זדה ורוממותה רק בעין הזר ולא בתוכה פנימה,
 שנעשים סדרי פעולות החיים מכוונים רק אל
 נופה החיצונית. ולא די בזה, כ"א עוד נבנית
 לכות בזאת השיטה ג"כ השתדלות שפלה להסב
 עין החיצונית על אותו היפוי הזר החיצוני
 כאורה בו את עצמה בלא צדק ושכל, דהו מלאן
 יחלא לעינייהו ומרמוזן.

"הלך וטפף תלכנה", שהיו מהלכות ארוכה
 קצרה. ההשתקעות של הגאווה הפחותה,
 שהיא מחשכת את ההוד הפנימי של הנשמה
 גיוולה, מעקרת מקרב לב האדם את כל ערכו
 ופנימי, מפני שבאמת ע"י ההתמכרות אל הגאווה
 עשה האדם שפל ונבזה, עד שבפנימיותו הוא
 מחוסר ערך, ע"כ מתגברת בקרבו רק התאווה של
 זהתראות בעיני אחרים, להסב אליו את המבטים.
 כשהוא מתגבר אצל הנשים, מבלה הוא את העולם
 בהרט הצניעות והדרת המוסר כולו. התאווה של
 הסבת המבט, מביאה שכ"א ירצה להראות איזו
 הצטיינות של פליאה כדי שהאדם שמן החוץ יתבונן
 עליו, כאשר כך הוא הטבע הפראי, היודע בעצמו
 רבו הוא מחוסר שום השלמה. ע"כ היו מהלכות
 יצה"ר בצד קצרה, כדי שתפול ההשתוממות על
 שמתהוה, ואפילו הקצרה בחרה במעמד כזה כדי
 שייסבו העינים להתענין בזרותה. ובגוף האומה
 בכללה מביאה שפלות כזאת, הנולדת מגאווה שפלה,
 לשכח את רוממות ערכה ואת מעלתה האלהית,
 להתמכר רק להסב את העין החיצונית של האומות
 אליה, מה שגורם השפלה ושכחת הקדושה העליונה,
 שע"י היא באמת סגולה מכל העמים.

לא. "וברגליהן תעכסנה", אר"י רבי ר"א,
 מלמד שמטילות מור ואפרסמון במנעליהן

1. שמות יט, ה. דברים ז, ג, יד, ב. לא. ו. עפ"י משלי ה, ג.

ומתחזות עליהן ומכניסות יצה"ר בהם כארס בכעוס. מאי פורענותיהן, כדדריש (רבה) [רבא] בר עולא (שם) "והיה תחת בושם מק יהיה", מקום שהיו מתבשמות בו נעשה נמקים נמקים. "ותחת חגורה נקפה", מקום שהיו חגורות בצלצול נעשה נקפים נקפים. (שם) "ותחת מעשה מקשה קרחה", מקום שהיו מתקשטות בו נעשה המנקה רגליו וניקף סנכי היער (ישעיה י'): מתקשמות. היינו שער שסוקקות ומפרכסות. מתקשמות דומה למקשה, כעין גומריקון:

עין איה

שכל חלק בפ"צ נוטל לו את כל חפשותו, אז מקום שחוגרות בו בצלצול לקשר את כונניות הגויה בכללה, נעשה (נמקים נמקים) [נקפים נקפים] בחבורות פרטיות, ואין אפשר לחגירה זו, שמהותה נכחשתן ע"י הרעה הכחבת, שתבא במקום שתמצא בה חפץ, כי שרירות הלב המשולחת מביאה את הקלקלה מדה במדה.

לד. "ותחת מעשה מקשה קרחה", מקום שמתקשטות בו נעשה קרחים קרחים. הקישוט הכשר ברעיון טהור הוא מצולה וטוב, הוא מעדן את הטבע ונותן עליה הוד רחני ומקרב את נושא הקישוט ואת כל המתחסים לו [לרעיונות נשאים, שמילואם צריך הרחבה של שלמות ויושר שכלי מוסרי ומעשי, המביא עונג ואחרית טובה. הפך מזה הוא הקישוט הנובע ממקור משחת, הקישוט הבנוי מחפץ פראי מלא רשע ותאוה בזויה, הוא משחית את הוד הטבע אשר ברא ד' בחכמה ובמלאכה המחוכרת לשרירות לב, ממשיך הוא את החברה לשקיעה בתוך תהום של זימת חטאת ורעות רבות, אשר נפת תטופנה שפתותיהן ואחריתן מרה כלענה]. ההתגברות של המלאכה ניכרת במעשה מקשה - ששם האומן מכניס את כח כשרונו לפתח ולהוציא כלי למעשהו² - יותר מדבר העשוי מחוליות שהכין כבר הטבע את חלקיו הפזורים, או הניתך בתרט, המתכשר ע"י פעולה פשוטה, ע"י היציקה הטבעית הכללית. השיקוע אל הקישוט המלאכותי, המתחקה במעשה מקשה, כשהוא עובר את גבולו ונעשה שימוש לרעה ולחטאת, גורר הוא את הפורענות מדה במדה, שהוד הטבע והקישוט החנון מיד היוצר לאשה, הדרת השער, היופי הטבעי, בעת תיקונו של עולם הגמור, בהיכל כבוד פנימה, שהוא מישב את הדעת ומעדן את הנפש הנדיבה, היודעת לקרא עונג

פעולת הרשע, כדי להרבות האבדון ולהעמיק את השחתת הארס.

לב. מאי פורענותיהן, כדדריש רבה בר עולא, "והיה תחת בושם מק יהיה", מקום שהיו מתבשמות בו נעשה נמקים נמקים. הגאווה ההוללה שהביאה את הארס היותר מסוכן שלה, עד שהוחלט בלב שכל כח מיוחד הוא צריך להיות רודה בעצמו בכל חפשות גאותו, באין שום סקירה שבתוך כלליות הקומה נמצאים כמה כחות שצריך לכבשם. [ה]העלמה הזאת מן[ה]חסרונות הטבעיים לאדם, מביאה את בעליה שיוחשו החסרונות הגופניים בניוולם ע"י החליים והמסס) הבשר המקולקל, שאינו בא כ"א מפני הקלקול הנמוג בגופו של אדם, ובזה ישבר לב הזונה של הגאווה, שהרי בעין יראה שאיננו שלם בתכלית ולא יוכל להתרומם על כל קלקול, ומזה ידע שגם בקרב נפשו ימצאו כהנה קלקולים למכביר שהכבישה, ולא השילוח בזקיפת הקומה, היא רפואתם. ע"כ, מקום שמתבשמות בו נעשה נמקים נמקים, שזהו מורה על חסרון בגוף ארג הבשר, שהוא ראוי להורות על חסרון הנמוג בהאישיות היחידה בכללותה, ואין לו על מה ללכת בקומה זקופה להורות שכולו הוא מלא השלמה.

לג. "ותחת חגורה נקפה", מקום שהיו חגורות בצלצול נעשה נקפים נקפים. החבורה שע"י הגיקוף היא קלקלה פרטית בזה המקום. מכוונת היא נגד הגאות של הליכת נטויות גרון, המורה שאין צורך לשום חלק להיות משוער ממה שהוא גבוה ממנו, והוא רעיון של ניגוד הקישור של הכחות למטרה אחת. וכזה אין מקום מוסרי לחגורה, שיסוד הוייתה היא התאמצות כל שרירי הגוף לחטיבה אחת. אבל בהיות החפץ ג"כ נעזב לשרירות לב, עד

לד. 1. עפ"י משלי ה, ג-ד. 2. עפ"י ישעיה נד, טז.

עלי מנחה ועצלות ולחוסר רצון ועניין לשמוע ולקבל באמת. יכול האדם זהו לילמוד ולשמוע אך בכל דבר ועניין הוא קשיב בעצם לעצמו, להרהור, לאין, ויין ידמיון לעצמו כמה הוא צודק וכמה דרכיו מלאות אמת וישר, וסלי חועלת אמיתית לא תצמח לו מדברי תורה, מוסר ואמונה.

"אם וטור הרצון להתעלות" — להזמקן, להשלים הסרנות ולרכוש מעלות, "מוכרח גם כה השמיעה להיות מתחלש, והדברים הנשמעים מפני של אדיין, ועומד במעלות נפשו הרבה יותר גבוה מהמעלה של הצעורה, ולצופה לקבל את השפעתו, הם נשמעים רק על-פי האופי של צוים של תפנים". אין זו הקשבה לדבר נשגב וגדול, עניין אידיאלי שצריך להחזיקם אצלו, ואין זו הנעה של קבלה התחדשות והתדרגות, כי אין כלל שאיפה שזו, "ואם כן לא להאג הגדול הם שומעים, אלא לעצמם ולדגשי לבם. אבל עליו וחוליה התמקייית" — שמכה הענות והצמאון הקבועים בנפש כמרכיב חסידות, "הוש הקשבה הפנימית מתפתח, ואז באה השמיעה האמתית, ולשמיעה למסור האב, לקול הרועה הנאמן". לא הקשבה לצירי הלב, ולא אחריות כל הנשגב העליץ לדפנסי ההבנה הקטנים הקבועים זה מכבר, אלא שמיצא אמיתית, הקשבה מליאה לשיח נשמתו של הרב, למלוא עומקם של חסידים ולשלימות כוונתם. הרצון המתמיד של התעלות הוא המגשר על המרוץ הגדול שבין השומע לבין רוממות רוחו של המשפיע. "לכו בנים" וזהו היסוד העיקרי, ומחוך השאיפה להליכה מתמדת בדרך הקדושה והעושרה... "שמעו לי" — ולא לעצמכם, למתשבזיכם ולהושגותכם, ומחוך כך "יראת ד' אלמדכם", ומעלו עוד מחיל אל חיל.

והעוספת מקום בלב ובראש, אלא שאיפת ההתראות הדיציונית השקדית. כל זעמל והמשאבים מכוונים לכניית כושה דמינית, נכובה וריקנית.

"זהו הולך מחלץ אדם, ומתכנז בשיטה קפועה" — ההרפכה לסגנון של חרבות וחיים, השמים את דגשם המרכזי והעיקרי על יוקרתיות והישיגות ועל התראות דיציונית שכל מגמתו לגרוף הערצה ושבוים, שיטה "שעוקרת כל מהלך החיים של יסוד האורה האלהית של המורה כולה, וביאה לצרף את הכריות" — לטהר אותם, להשלימם ולתקנם מכל וטרורוהיהם, "ולארימם משפלותם אל רוממות המעלה האצילית. וכוה" — בעקידה זו — "האומה מתמוטטת, כי מאבדת את יסוד סגולתה וכחה חסידית, הטכנו בקרבה מראש צורים" — לשאיפת שלמות והליכה מתמדת כתיקון חיים, "שחיא הפך הגאורה המאוסה של נטיית גידון והילוך עקב בצד גודל, מראש עיופה כל רעיון מרום, הדרוש העקרת ערל, הגורר ג"כ נטיית זריות של העתקה מקום בתנועה מהירה ומזוהרת, החיפוף מהליכת עקב בצד גודל".

* * *

על הפסוק "לכו בנים שמעו לי, יראת ד' אלמדכם", כותב הרב:

"ההתעלות החלודה במעלות הקודש, הרצון הקבוע להליכה מתמדת בדרך הקדושה והטהרה" — התעלות המהווה את שאיפת החיים היותר פנימית ומרכזית, בנפש הישראלית הטהורה, המכירה את חסרונותיה והפיצה להשלימם, "היא מכשירה את הדרך הצוער לחקשבה פנימית" — לא מפני אילוף חיצוני, אלא מפני שהחיים בפנימיותם הפצים להקשיב, "להתעלה וירצאת מאת הרועים הגדולים העומדים לישראל בכל דור ודור". מכת העבודה נולדת הזריות, הודיפה המוסרית הפנימית, והיא שפוחתת את הפתח להקשבה אמיתית לדבר ד' שבפי 'הרועים הגדולים', אין זו ריענות לימורית של החקששות היצונית, או הקשבה לצורך קבלת אישור לדעות הקבועות כבר, ללא כל רצון לקבל ולהתעלות. הגאורה הקובה גורמת למצב נפשי